

Рожелюк В. М., д.е.н., доцент,
*Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

ВИЗНАЧАЛЬНІ НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ

Досвід комп'ютеризації бухгалтерського обліку переконує, що формалізація процесу обліку є необхідною умовою його автоматизації. Формалізація окремих видів діяльності, завдань та елементів з подальшою комп'ютеризацією повинна відповідати основним критеріям підвищення ефективності обліку шляхом забезпечення апаратом бухгалтерії своєчасною, повною, об'єктивною інформацією, в тому числі рекомендаціями з відповідним впливом на об'єкт управління [2].

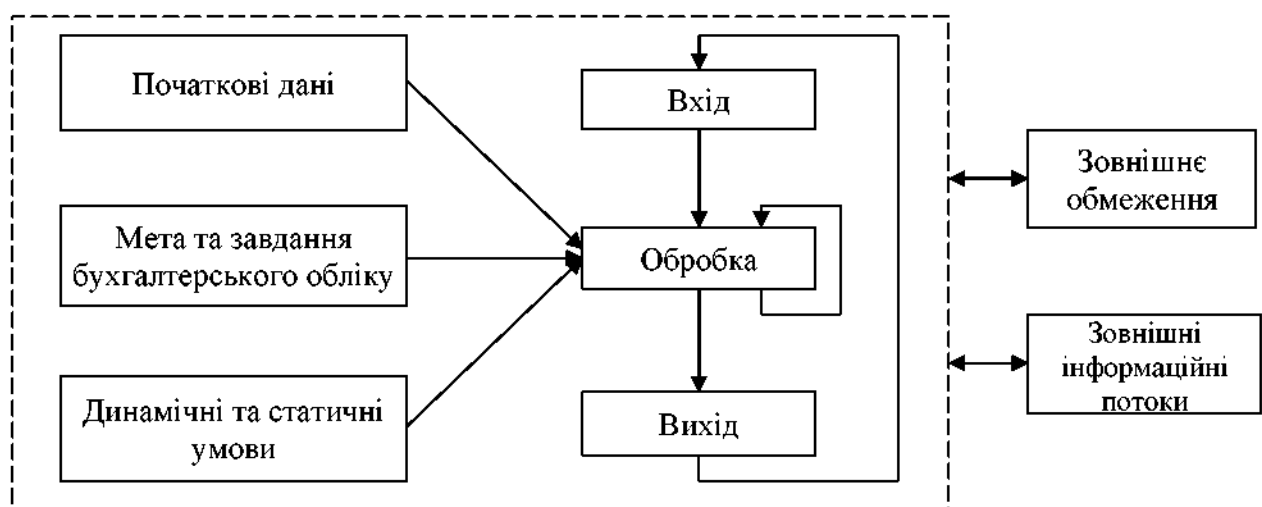

Рис. 1. Системний підхід до формалізації процесу організації бухгалтерського обліку

При цьому слід враховувати вимоги до бухгалтерських програм, які могли б забезпечити ефективне ведення інтегрованого (комбінованого) обліку, котрі можна розмежувати на чотири групи (функціональні; технічні; комерційні; ергономічні), та загальну схему системного підходу до його формалізації (рис. 1).

У бухгалтерському обліку концентрується величезна кількість даних, переважна частина яких лише реєструє факти здійснення господарських операцій і не використовується для прийняття управлінських рішень зважаючи на низьку оперативність і нераціональну структуру інформації, що формується [4].

Технологія впровадження автоматизованого бухгалтерського обліку в загальній системі комп'ютеризації управління великим підприємством складається із певних стадій: перед проектного обстеження та аналізу бізнес-процесів на підприємстві; системного проектування, погодження та затвердження запропонованого виконавцями технічного завдання на створення автоматизованої системи; технічного проектування, здійснюваного виконавцями після погодження та затвердження замовником ескізного проекту; створення і введення системи в експлуатацію. На кожному етапі участь менеджерів підприємства, для якого розробляється автоматизована система, не тільки бажана, але й обов'язкова.

На стадії перед проектного обстеження розробники здійснюють збір даних про підприємство та види його діяльності, описують господарські операції та бізнес-процеси в тому вигляді, в якому вони існували до автоматизації обробки економічної інформації.

На стадії системного проектування забезпечується розробка, оформлення, погодження та затвердження технічного завдання на створення автоматизованих систем. При цьому детально документуються вимоги до системи, визначається перелік допрацьовуваних функцій, встановлюються терміни і вартість виконання окремих етапів робіт і проекту в цілому.

Для складання технічного завдання також необхідна тісна взаємодія замовника і виконавця-розробника. У завданні мають бути відображені структура підрозділів та філій підприємства, його види діяльності, обраний варіант облікової політики, штатний розпис персоналу, посадові інструкції користувача, форми специфічних документів і проміжних розрахунків. Тут же наводяться всі необхідні зміни в складі та структурі нормативно-довідкової інформації, у реєстрах аналітичного обліку, формах комп'ютерних документів та порядку їх обробки, складі показників і формах подання внутрішньої й зовнішньої звітності. Із замовником необхідно узгодити вимоги до особливостей експлуатації комп'ютерної системи з урахуванням поділу повноважень між службами підприємства.

Технічне проектування виконує фірма, що здійснює розробку і впровадження проекту автоматизації. Її результатом є технічний проект, в якому детально описується функціонально-алгоритмічна структура системи, функції персоналу, що її реалізує, структура технічних засобів,

алгоритми виконання обліково-аналітичних завдань, взаємозв'язок показників. Результатом цієї роботи є програмно-апаратний комплекс і сукупність робочих, регламентних та експлуатаційних документів, що включають керівництва користувачам, технічні та технологічні інструкції з експлуатації.

Бухгалтерія повинна перевірити, чи правильно розробники відобразили особливості документування, оцінки й обліку кожного різновиду господарських засобів та операцій, у тому числі специфічних для даного виду бізнесу й галузі, до якої належить підприємство. Організації, зайняті впровадженням автоматизованих систем управління, часто розглядають діючу практику бухгалтерського обліку з позицій глобального підходу, не завжди заглиблюючись в особливості технології й організації виробництва, які суттєво впливають на повноту та правильність обліку витрат і результатів діяльності конкретного підприємства, а через них – і на інші показники звітності.

На даному етапі розробки підприємство – замовник має право очікувати від виконавців проекту пропозицій щодо оптимізації бізнес-процесів з огляду на можливості впроваджуваної комп'ютерної системи обліку та управління. Розробники можуть рекомендувати підприємству змінити облікову політику для законного зменшення сплати податків, розширити аналітичність обліку, підвищити його повноту і достовірність, знизити трудомісткість процедур введення й аналізу даних. Такі пропозиції зазвичай ґрунтуються на досвіді розробки та впровадження автоматизованих систем інтегрованого обліку в інших підприємствах і тому заслуговують на увагу. Якісні зміни в обліку та менеджменті, що забезпечуються автоматизованими системами обробки економічної інформації, часто дають більший ефект, ніж зниження трудомісткості ручної праці працівників економічних служб. З метою розширення можливостей використання облікової інформації для управління підприємством досить корисно дізнатися думку менеджерів про те, які дані їм потрібні для керівництва в роботі, з якою періодичністю подання. Для бухгалтерії – це, головним чином, оперативна інформація про наявність товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, боргових зобов'язань, їх рух, щотижнева оцінка фінансового стану підприємства тощо.

Важливе значення при автоматизації обробки економічної інформації має вибір програмного забезпечення, яке повинно відповідати таким основним вимогам: простота і зручність в експлуатації; легкість освоєння співробітниками бухгалтерії та економічних служб; можливість активно впливати на налаштування комп'ютерних систем, змінювати робочий план рахунків, встановлювати необхідні для групування й аналізу облікових даних субрахунки, передбачати пов'язані з обліковою політикою типові кореспонденції рахунків, контролювати правильність автоматизованого заповнення проміжних і завершальних форм звітності; налаштованість і відкритість програмного забезпечення; відповідність програмного забезпечення сучасним вимогам, обмін інформацією з іншими стандартними програмами; представлення результатів у простій та зручній формі для аналізу керівниками підприємства й іншими

користувачами інформації; надійність і достовірність одержаної інформації [3].

Система програм, призначена для вирішення широкого спектру завдань автоматизації обліку та управління, що постають перед підприємствами, які динамічно розвиваються, повинна являти собою систему прикладних рішень, побудованих за єдиними принципами і на єдиній технологічній платформі. Менеджер будь-якого рівня в цьому випадку може вибрати рішення, яке відповідає актуальним потребам його сфери діяльності та підприємства в цілому. Склад цих рішень буде змінюватися в міру зростання підприємства або розширення завдань автоматизації. Завдання обліку й управління можуть бути істотно різними залежно від роду діяльності підприємства, галузі, специфіки продукції або послуг, що надаються, розміру і структури суб'єкта діяльності, необхідного рівня автоматизації. Неможливо обмежитися однією програмою, призначеною для масового використання, яка б задовольняла при цьому потреби всіх підприємств.

Система програм автоматизації обробки економічної інформації базується на єдиній технологічній базі. Вона є фундаментом для побудови всіх прикладних рішень. Технологічна база для всіх прикладних рішень незалежно від галузевої специфіки та фірми-розробника повинна забезпечувати: можливість використання системи від локального комп'ютера до десятків користувачів у локальній мережі; використання файлового варіанта або варіанта «клієнт-сервер»; можливість розгортання роботи на декількох територіально віддалених точках з періодичним обміном інформацією; можливість використання сучасних технологій та інтеграції з іншими програмними системами.

В основу типової конфігурації програмного забезпечення обліково-аналітичних завдань має бути закладений принцип введення бухгалтерської інформації в програму «від документа». Це означає, що в програмі необхідно передбачити можливість створення та зберігання електронних зразків первинних облікових документів і автоматичне формування на їх основі операцій та бухгалтерських записів (проводок). Перелік пропонованих на ринку інформаційних послуг програм автоматизації обробки економічної інформації досить великий, а найбільш відомими з них є 1С Бухгалтерія, БЕСТ, Парус, Галактика, Турбо-бухгалтер, Інфін. Нині найбільш поширені системи, розроблені комп'ютерними фірмами, що мають належну репутацію на ринку, чия продукція або проекти досить широко відомі й отримали позитивні відгуки багатьох клієнтів.

На нашу думку, необхідно розробити базовий уніфікований методичний документ прикладного характеру, в якому наочно, зі схемами і відповідним коментарем були б відображені в інформаційному та методичному взаємозв'язку всі аспекти організації системи бухгалтерського обліку та її структура з акцентом на ефективність організації й можливість використання такого документа як рекомендацій для керівників та головних бухгалтерів підприємств і аудиторів. Такий документ може бути включений в систему стандартів бухгалтерського обліку.

Література:

1. Ковалев В. В. Организация бухгалтерского учета на совместных предприятиях / В. В. Ковалев, Е. Н. Евстигнеев, В. Я. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 160 с.
2. Корниевич Д. М. Проблемы информационной системы бухгалтерского учета на современном этапе / Д. М. Корниевич //: сб. докл. Междунар. науч.-практ. конф. [«Проблемы учета, анализа, контроля и статистики в условиях реформирования экономики»] 17–18 октября 2002 г.: тез. докл. – Мн.: БГЭУ, 2002. – 202 с.
3. Рожелюк В. М. Шляхи вдосконалення організації обліку з використанням сучасних інформаційних систем / В. М. Рожелюк // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 3. – С. 88-91.
4. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: учебн. пособие для вузов / Я. В. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.